

Na Łazarzkim Fyrtlu

Zieleń przyuliczna
Przedogródki

Zieleń przyuliczna - największe wyzwania

Na trudne warunki życia roślin w Poznaniu wpływają niekorzystne warunki atmosferyczne i glebowe, szczególnie niskie sumy opadów na tle Polski, długotrwała susza i upał. Duże szkody powoduje solenie ulic zimą, parkowanie w terenach zieleni, prowadzenie prac w systemach korzeniowych drzew.

Wzrost liczby samochodów i konkurencja o przestrzeń

Parkowanie w terenach zieleni doprowadza do obumierania drzew na skutek zagęszczenia podłoża. Drzewa stopniowo zamierają w związku z brakiem możliwości pobrania wody z gleby, a także na skutek braku powie-

trza glebowego w obrębie systemu korzeniowego. Objawia się to stopniowym obumieraniem gałęzi.

Szkodliwy wpływ soli drogowej

Zimowe utrzymanie dróg wiąże się z wieloma działaniami niezbędnymi do zapewnienia bezpiecznych warunków

Wydawca: Miasto Poznań – Osiedle Św. Łazarz Urząd Miasta Poznania, Wydział Wspierania Jednostek Pomocniczych Miasta, ul. Libelta 16/20 61-706 Poznań

Redaktor naczelny: Amadeusz Smirnow

Korektorki: Klaudia Stecka, Joanna Ellmann
Kolegium redakcyjne: Joanna Ellmann, Andrzej Janowski, Marcin Pakuła, Amadeusz Smirnow, Sylwia Badzińska, Klaudia Stecka, Roman Modrzyński, Wojciech Kosiedowski, Dawid Krupa

Miejsce i data wydania: Poznań, październik 2023 r.

Skład i druk: Digital Art Studio Przemysław Gała
Rada Osiedla Święty Łazarz
Zespół Szkół Gimnazjalno-Licealnych ul. Wyspiańskiego 27
osiedle_lazarz@um.poznan.pl

Bądź na bieżąco z najważniejszymi wieściami dla osiedla!

www.lazarz.poznan.pl

Aktualne i archiwalne numery „Na Łazarskim Fyrtlu” są dostępne także na stronie www.lazarz.pl.

Autor zdjęcia okładkowego:
Andrzej Janowski

Rada Osiedla Św. Łazarz

[rada.osiedla.lazarz](https://www.instagram.com/rada.osiedla.lazarz)

ków poruszania się po ulicach miasta. Jednym z nich jest posypywanie nawierzchni mieszanką piasku i soli, która niestety wpływa negatywnie na roślinność występującą w pasie drogowym.

Zima stała się niemal synonimem trudnych warunków panujących na drodze. Pomimo tego, że w ostatnich latach ta pora roku przybiera łagodniejszą postać, bez utrzymującego się długotrwałego mrozu i intensywnych opadów śniegu, nadal konieczne bywa przeciwdziałanie jej skutkom (śliskość, oblodzenie). W obu przypadkach zastosowanie znajduje sól drogowa dopuszczona prawem, którą posypywane są nawierzchnie miejskich ulic.

Sól szkodzi na dwa sposoby. Pierwszy to osiadanie solnego aerozolu na pniach i gałęziach przy arteriach o największych prędkościach ruchu. Powstaje on poprzez rozpryskiwanie kołami jadących aut solanki powstałej z soli i roztopionego śniegu lub lodu. Ponadto sól stosowana do usuwania skutków zimy wsiąka w podłoże i doprowadza do zjawiska suszy fizjologicznej (korzenie drzew nie mogą pobrać wody z gleby). Należy podkreślić, że stosowanie soli bezpośrednio na nieodgarnięty śnieg jest zabronione.

Dopuszczenie soli w zimowym utrzymaniu dróg znacząco utrudnia ochronę i zachowanie zieleni przyulicznej w dobrej kondycji zdrowotnej. Drzewa obumierają z powodu toksycznej substancji, dlatego niezbędne są działania ochronne w tym zakresie.

Jak chronić zielen przyuliczną przed działaniem soli?

- Osłony na drzewa i zielen niską
Aby ograniczyć negatywny wpływ soli drogowej na ro-

śliny, Zarząd Dróg Miejskich przed rozpoczęciem sezonu zimowego osłania młode drzewa i zielen niską rosnącą w pasach drogowych. Charakterystyczne maty i osłony na koronach drzew można zobaczyć na wielu poznańskich ulicach.

Zimowe zasady przyjazne roślinom

Mieszkańcu, administratorze wspólnoty mieszkaniowej, jeśli odśnieżasz chodnik przy posesji, pamiętaj:

- odgarnij śnieg z chodnika zamiast stosować sól drogową, która roztopi śnieg. Dzięki temu ograniczona zostaje ilość soli przedostającej się do gruntu,
- stosuj piasek zamiast soli,
- nie zgarniaj zasolonego śniegu z chodników czy ulic na tereny zieleni, bo powoduje to obumieranie roślin,
- podlewaj drzewa po zimie, bo to sprzyja wypłukiwaniu solanki z gleby.

System korzeniowy drzew

Korzenie drzew w mieście rosną płytko, do głębokości ok. 60 cm. Czyni je to wyjątkowo wrażliwymi na wszelkie prace prowadzone w pobliżu pni. Ponadto drzewa mają wiązkowy system korzeniowy, a nie palowy (jak marchewka). Dlatego szczególnym wyzwaniem są remonty lub przebudowy chodników i jezdni, prace przy infrastrukturze sieciowej. W trakcie procesu projektowego wprowadzane są rozwiązania umożliwiające ochronę zieleni, a także stosowanie technologii bezwykopowych dla układania sieci uzbrojenia podziemnego.

Andrzej Janowski

Na podstawie:

Zielen przyuliczna w Poznaniu, ZDM

Przedogródki

Gdybyśmy cofnęli się w czasie do początków XX wieku, moglibyśmy obserwować, jak na terenach znajdujących się wówczas poza rozebranymi murami miejskimi, na przeciwko pierwszego w Poznaniu parku publicznego - Ogrodu Botanicznego (dzisiejszego Parku Wilsona) powstawały monumentalne secesyjne i historyzujące kamienice. Ich wygląd oraz rozplanowanie całego kwartału Johow-Gelände odpowiadały ówczesnemu budownictwu berlińskiemu. Ich cechą charakterystyczną były okazałe wewnętrzne podwórza oraz obszerne przedogródki.

Kamienice te wyróżniały się brakiem oficyn, co pozwoliło zaprojektować od strony podwórza ciekawą linię zabudowy, w której niektóre fragmenty budynku były wysunięte, inne zaś cofnięte. Dzięki temu powstały charakterystyczne wewnętrzne podwórza obsadzone zielenią. Tak naprawdę były to prawdziwe ogrody poprzecinane alejkami spacerowymi z altankami i innymi miejscami służącymi wypoczynkowi mieszkańców. Ta zielona strefa relaksu często rozciągała się aż na teren przed fasadą - obfitość zadbanej, zielonej przestrzeni występowała także od frontowej strony kamienicy w formie przedogródków. Dziś trudno nam sobie wyobrazić, że takie przedogródki mogły mieć nawet 5 metrów szerokości! W Poznaniu te pasy zieleni musiały spełniać obowiązują-

centrum Poznania. Tam, wskutek wysokiej ceny ziemi wymuszającej dużą gęstość zabudowy - o rozwiązaniach znanych z kwartału Johow - Gelände, można było tylko pomarzyć.

ce w mieście przepisy dotyczące m.in. ich rozmiarów, ale także wyglądu ogrodzenia, które najczęściej było niskie, wykonane z żelaza i ażurowe - nie powinno bowiem zasłaniać widoku na wypielęgnowaną i ukwieconą zieleń, która miała cieszyć oczy przechodniów.

Ogródki frontowe oddzielone były od jezdni chodnikiem, a często także dodatkowym pasem zieleni, w którym nasadzone były drzewa. Takie oazy zieleni występowały przed każdą z kamienic kwartału Johow-Gelände. Architektura, która z każdej strony była otwarta na zieleń, wyróżniała się na tle wznoszonych w tym samym czasie budynków mieszkalnych np. w śródmieściu czy

W tym okresie ilość zorganizowanych terenów zielonych w Poznaniu nie była zbyt duża. Jednak niektóre fragmenty miasta - zwłaszcza te bogatsze, z okazałymi kamienicami i willami miejskimi, takimi jak spora część dzielnicy Św. Łazarz, a zwłaszcza jej kwartał Johow-Gelände - z jego przedogródkami i zielonymi enklawami pomiędzy kamienicami, nadawały naszemu miastu parkowo - ogrodowego charakteru. Niestety taki obraz naszego fyrtla nie trwał zbyt długo.

Przedogródki powstawały przede wszystkim przy ulicach o małej przepustowości, dlatego też - wraz ze wzrostem ruchu samochodowego - w pierwszej kolejności zostały zlikwidowane te przy ulicy Wyspiańskiego i Matejki - potrzebna była bowiem przestrzeń dla poszerzenia ulic. Kolejne ogródki frontowe zniknęły z miejsc, na których kładziono chodnik, żeby umożliwić klientom dojście do sklepów lub zakładów usługowych znajdujących się w piwnicach i na parterach. Większość dawnej zieleni stanowiącej ozdobę pięknych fasad kamienic zniknęła pod kostką brukową lub zamieniła się w zaniedbane klepiska. Na szczęście pozostało kilka miejsc, które pielęgnują okoliczni mieszkańcy. Dzięki ich staraniom ukwiecone enklawy cieszą oko przechodniów. To właśnie kolorowe od kwitnących kwiatów przedogródki z bylinami, roślinami jednorocznymi i zimozielonymi były niegdyś chlubą naszej dzielnicy. Dziś, gdy świadomość tego, jak ważna jest zieleń w przestrzeni miejskiej - nie tylko jako element dekoracyjny, ale także stanowiący ochronę przed upałami, gdy parkowanie na Łazarzu zostało uporządkowane i spora część kierowców przestała stawać na chodnikach i terenach zielonych, warto powrócić do koncepcji odtworzenia - choćby w części, zieleni frontowej przed kamienicami.

Joanna Ellmann

Przy ul. Chłodnej

powstanie park kieszonkowy

Przy ul. Chłodnej powstanie nowy park kieszonkowy. Rada Osiedla zaopiniowała pozytywnie koncepcję, zakładającą stworzenie ogólnodostępnego terenu zieleni na zamkniętej obecnie, miejskiej działce.

Park na 503 metrach

Na dolnym Łazarzu nie ma zbyt wielu miejskich działek, które można by wykorzystać na ogólnodostępne tereny zieleni. Jedną z nielicznych znajduje się przy ul. Chłodnej, po lewej stronie, idąc w kierunku ul. Głogowskiej. Dziś to niedostępny od ulicy teren, o powierzchni około 503m². To na nim powstanie ogólnodostępny skwer. Jego projekt przygotowuje pracownia Bułat Architekci, na zlecenie Biura Koordynacji Projektów i Rewitalizacji Miasta.

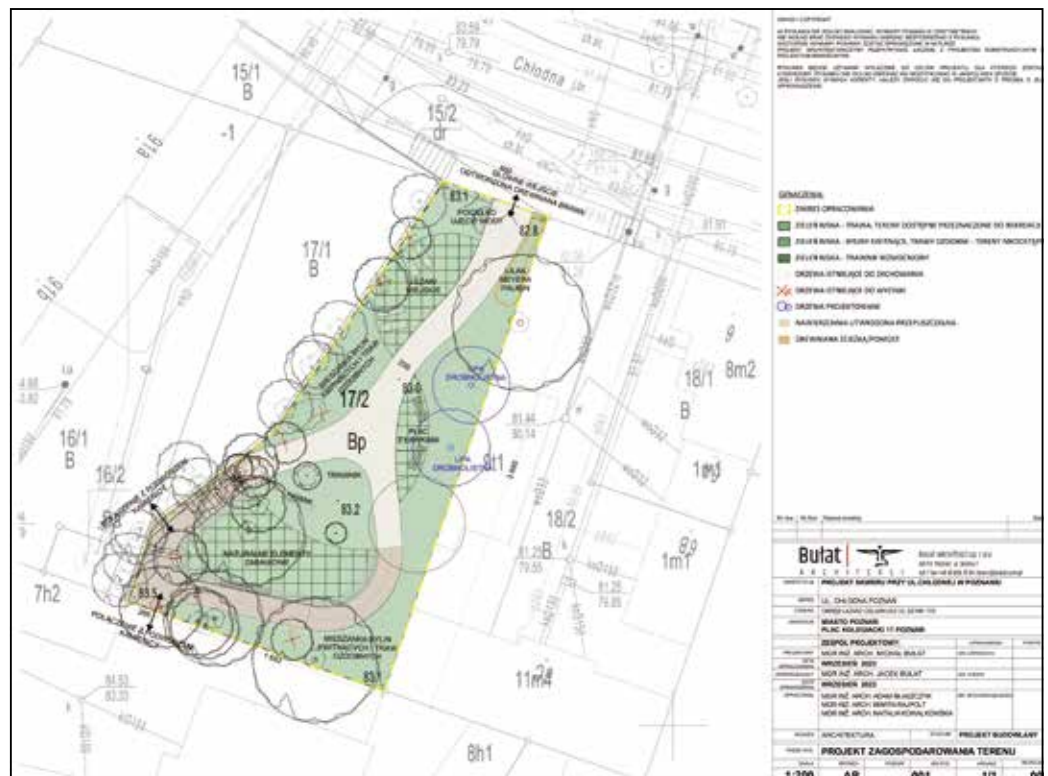
„Zielony korytarz” do ul. Chłodnej

Miejska działka, na której powstanie park kieszonkowy, jest otoczona podwórzami sąsiednich kamienic. Koncepcja zakłada możliwość połączenia parku z podwórzem kamienicy przy ul. Głogowskiej 93 oraz Głogowskiej 91C. Dzięki temu powstanie „zielony łącznik” od ul. Głogowskiej do ul. Chłodnej. Główne wejście znajdować się będzie od ul. Chłodnej, gdzie zostanie odtworzona drewniana brama.

Jak będzie wyglądać skwer?

Projektanci przyjęli, że najważniejszym założeniem jest uporządkowanie przestrzeni, zaplanowanie zieleni oraz infrastruktury towarzyszącej.

Pojawią się rabaty z kwitającymi krzewami i bylinami o nieformalnym charakterze. W połączeniu z wyeksponowanymi rosnącymi na działce drzewami ma to stworzyć jasną, przejrzystą i przyjazną w odbiorze przestrzeń. W centralnej i północnej części (czyli od ul. Chłodnej) przewidziano strefę rekreacyjną z ławkami oraz wydzieloną strefę z leżakami miejskimi. Dla stworzenia strefy atrakcyjnej dla dzieci, zostanie wykorzystane naturalne wzniesienie terenu. Ścieżki na terenie skweru zostaną wykonane z nawierzchni wodoprzepuszczalnej. Część ścieżek będzie wykonana w formie drewnianych traktów wyniesionych ponad teren, tak, aby nie uszkodzić korzeni rosnących drzew. Przewidziano ławki, kosze na śmieci, parkowe latarnie. Elementy oświetlenia mają pozwolić na wprowadzenie budek lęgowych dla jerzyka zwyczajnego. Ma też zostać zamontowane poidło połączone z ujęciem wody w pobliżu głównego wejścia od strony ulicy Chłodnej.

Pomniki przyrody na Łazarzu

To będzie krótki artykuł. Niestety.

Pomnik przyrody to bardzo cenna forma ochrony przyrody (ożywionej lub nieożywionej) o szczególnej wartości. W Wielkopolsce mamy ok. 4000 pomników przyrody z czego większość stanowią pojedyncze drzewa.

Na osiedlu Św. Łazarz występują dwa pomniki przyrody: Dąb szypułkowy - *Quercus robur*, na posesji przy ul. Grunwaldzkiej 3, wpisany do rejestru przez Wojewódzkiego Konserwatora Przyrody w Poznaniu w 1984 roku oraz Cis pospolity - *Taxus baccata*, w ogrodzie przy ul. Orzeszkowej 4, uznany za pomniki przyrody na podstawie Rozporządzenia Wojewody Poznańskiego w 1995 roku.

Pierwszy okaz - dąb szypułkowy - jest gatunkiem występującym w niemal całej Europie i dożywa do 1000 lat. Mimo, że dęby mają stosunkowo krótki pień ich całkowita wysokość może dochodzić do 50 metrów, a kora mieć grubość nawet 15 cm. Drzewo przy ul. Grunwaldzkiej 3 ma ok. 18 metrów wysokości i można je oglądać w okolicy Willi Flora. Dąb szypułkowy jest rozdzielnopłciowy co oznacza, że posiada kwiaty męskie i żeńskie, a jego owoce, to orzechy potocznie nazywane żołędziami. W wierzeniach słowiańskich dąb poświęcony był Perunowi jako siedzibie bóstwa.

Cis pospolity, to długowieczne, wiecznie zielone drzewo iglaste. Występuje naturalnie w Europie, Azji Zachodniej i Afryce Północnej. To niewysokie drzewo osiąga zwykle wysokość 15 metrów, ma kształt stożkowy i może występować jako krzew. Kwiaty ma małe, a nasiona przybierają formę nibyjałóg z czerwoną osnówką. Cis jest rośliną trującą ponieważ posiada duże ilości trujących związków, przede wszystkim taksyny, która działa

toksycznie na serce, układ pokarmowy, układ nerwowy i nerki. Powoduje u człowieka i innych ssaków najpierw pobudzenie, a następnie porażenie. Ciekawostką jest, że cis objęty jest ochroną od 1423 roku przez króla Władysława Jagiełłę. Chciał w ten sposób ograniczyć eksport drewna cisowego, będącego surowcem do wyrobu i łuków i kusz do Anglii i Niderlandów.

Na terenie Św. Łazarza ścisłej ochronie podlega również zieleń w Parku Wilsona, w którym występują liczne i różnorodne okazy roślin reprezentujących florę z wielu kontynentów.

Każdy może złożyć wniosek o uznanie za Pomnik Przyrody, który jest prosty do uzupełnienia. Wystarczą podstawowe dane, tj.: gatunek, obwód, wysokość oraz dokładna lokalizacja i zdjęcie propozycji pomnik. Wniosek należy złożyć lub wysłać do Urzędu Miasta Poznania. Zachęcamy do ustanawiania pomników przyrody na naszym osiedlu - nasycenie krajobrazu takimi obiektami przekłada się na postrzeganie osiedla jako atrakcyjnego krajoznawczo i cennego przyrodniczo.

Wojciech Kosiedowski

Nowy skwer na dolnym Łazarzu

Zamiast kilkunastu blaszanych garaży i aut jeżdżących obok placu zabaw i boiska – skwer z 24 nowymi drzewami, domkami dla owadów, niecką bioretencyjną na deszczówkę, ławkami i koszami na śmieci. Powstał on z inicjatywy Rady Osiedla św. Łazarz na dolnym Łazarzu, między ul. Dmowskiego a Stablewskiego – w pobliżu boiska i placu zabaw.

Były garaże, jest skwer

Będący własnością miasta teren „za boiskiem” na Dmowskiego od dawna straszyl – były na nim zlokalizowane blaszane garaże, w większości postawione bez wymaganych formalności budowlanych. Samochody jeździły wzdłuż placu zabaw i boiska. W 2019 r. Wydział Gospodarki Nieruchomościami poinformował Radę Osiedla św. Łazarz, że możemy ten teren zagospodarować. Szybko się na to zdecydowaliśmy i przekazaliśmy pieniądze na przygotowanie projektu zazielenienia tego miejsca do Biura Koordynacji Projektów.

24 nowe drzewa

Na skwerze posadzono 24 nowe drzewa: 11 platanów klonolistnych, 6 wiśni „Kazan”, 7 grabów pospolitych. Do tego krzewy i byliny (m.in. forsycje, róże, tawuły, jaśminowce, rozchodnik, szalwia, jeżówka). Nowe alejki na skwerze mają wodoprzepuszczalną nawierzchnię mineralną. Zamontowane zostały ławki z oparciami i kosze na śmieci. Prace obejmowały też wymianę ziemi - zamiast ubitego klepiska z gruzem, nawieziono urodzajną ziemię.

Retencja wody

Nowością jest pierwsza na Łazarzu niecka retyencyjna, której zadaniem jest zbieranie wody opadowej. Powstała ona razem ze skwerem i była uwzględniona w jego projekcie. Budowę niecki sfinansował Aquanet Retencja. Znajduje się w narożniku, między boiskiem a garażami. Odprowadzana jest do niej m.in. woda z boiska piłkarskiego. Niecka to zagłębienie w ziemi, gęsto porośnięte roślinnością, gdzie zbiera się woda opadowa. Oczyszcza się przesiąkając do gleby przez kolejne warstwy podłoża.

Wcześniej w miejscu skweru stały zardzewiałe garaże

Hotele dla owadów

Na terenie skweru zostały też zamontowane specjalne budki dla owadów. Rośliny dobrano w taki sposób, żeby były przyjazne owadom zapylającym.

Andrzej Janowski

Galeria łazarskich ulic

Z budżetu rady osiedla obecnej kadencji oraz pieniędzy pochodzących ze Strefy Płatnego Parkowania odbrukowano do tej pory kilkanaście łazarskich ulic, nasadzono nowe drzewa i krzewy. Efekty można podziwiać na zdjęciach.

Amadeusz Smirnow

Ul. Kanatowa

Ul. Limanowskiego

Ul. Niecała

Ul. Małeckiego

Ul. Niegolewskich

Ul. Stablewskiego

Ul. Załęże

Ul. Wyspiańskiego

Ul. Biała